

FRAGMENTY KRÚŽKOVEJ ZBROJE Z LOKALÍT SMOLENICE - MOLPÍR A DOLNÉ OREŠANY - POLOHA ŽELEZNÍK

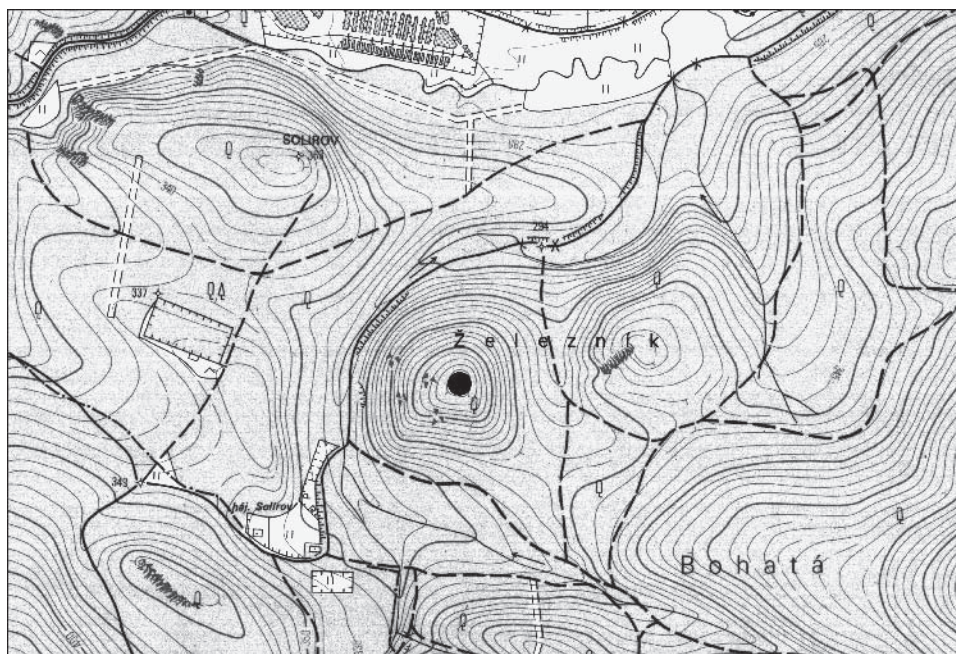
PETER ŠIMČÍK

Počas niekoľkých posledných rokov boli do Slovenského národného múzea - Archeologického múzea v Bratislave zapožičané na zdokumentovanie fragmenty krúžkovej zbroje zo súkromnej zbierky.¹ Ide o fragmenty krúžkovej zbroje z lokalít Smolenice - Molpír (obr. 1) a Dolné Orešany - poloha Železník.² Z lokality Molpír doposiaľ nie je publikovaný žiadny fragment z krúžkovej ochrannej zbroje. Jedinými publikovanými fragmentmi zbroje sú časti šupinovej zbroje (Dušek – Dušek 1995, Tab. 120: 20; Romsauer 2004, Tab. I: 5; Čambal 2007), ktoré pochádzajú podľa všetkého zo staršieho obdobia ako nami prezentované fragmenty krúžkovej zbroje. Podobne aj z lokality Dolné Orešany - poloha Železník (obr. 2) dosiaľ nie je v literatúre zmienka o nálezoch krúžkovej zbroje. Preto pokladáme za nutné, bližšie sa venovať týmto novým nálezom.

Krúžkové brnenie je podľa viacerých autorov uvádzané ako vynález Keltov. Krúžková košeľa spadá v keltskom prostredí do doby minimálne 300 rokov pred Kr. Kelti nosili krúžkové košele strihu, ktorý svojím tvarom imitoval grécky vlnený kyrys (Peterson 1992, 17). Dôkazy o ich používaní v keltskom prostredí nachádzame u gréckeho deje-

Obr. 1 Smolenice - Molpír (mapa: 35-33-02, M - 1: 10000)

Obr. 2 Dolné Orešany, poloha Železník (mapa: 35-33-02, M - 1: 10000)

pisca Diodora. Diodoros iba kompiloval správy očitých svedkov svojej doby (žil v poslednom storočí pred Kr.), možno mu aj veriť, keď opisuje to, čím Kelti nielen prekvapovali, ale aj desili: t.j. ich spôsob boja. Ako pokračuje Diodoros „niektorí síce nosia bronzové prilby s vyčnievajúcimi veľkými rohmi, v ktorých vyzierajú väčší, ako už aj tak sú... kým iní si obliekajú náprsenky spletené z reťazí (krúžkové košeľe). Ale väčšina sa uspokojuje s tými zbraňami, ktoré im dala príroda: „do bitky idú nahí“ (Herm 1985, 12). Tieto správy nám len potvrdzujú teóriu o tom, že krúžkovú zbroj v dobe laténskej nosila hlavne elita. Niektorí autori však za oblasť pôvodu krúžkovej zbroje považujú Indiu. Podľa Kalmára nemôžeme vylúčiť, že samotný pôvod má krúžková košeľa v Indii, odkiaľ ju prebrali Arabi počas 2. storočia a čoskoro sa stala oblúbenou ochranou. Nejasnosti ohľadom pôvodu krúžkovej zbroje ešte viac komplikuje dôkaz, ktorým je reliéf v British Muzeum z obdobia Sanheribu (705 – 681 pred Kr.), zobrazujúci asýrskeho pešiaka, ktorého košeľa aj nohavice sú vyrobené z krúžkov (Kalmár 1971, 253). V dôsledku nejasnosti okolo územia vzniku a doby tohto panciera sa môžeme domnievať, že tento druh panciera mohol mať viacero prvotných ohnísk vzniku, či už to bolo na území osídlenom Keltmi alebo v Indii, či na území Arabského polostrova. Od Keltov krúžkovú zbroj v priebehu 2. storočia pred Kr. prevzali Rimania a postupom času si ju prisvojili. S Máriovými reformami na začiatku 1. storočia pred Kr. bol zrušený systém tried a légie boli otvorené všetkým občanom. Tým, ktorí si nemohli dovoliť vlastnú výzbroj, ju zabezpečoval štát (Peterson 1992, 18). Jedným z ikonografických prameňov používania krúžkovej zbroje v dobe rímskej sú scény na Traianovom stĺpe. K ďalším patria stély, ako napríklad Facilisova pohrebná stéla z polovice 1. storočia po Kr. Facilis je na svojej stéle zobrazený nepochybne v krúžkovej zbroji (Peterson 1992, 44). Zaujímavosťou tejto stély je odlišný

a dosť neobvyklý strih lorici, zdanlivo napodobňujúci tvarovaný kyrys: extrémne dlhé zdvojenie ramennej časti je na tejto stéle rovnako unikátne. Pravdepodobne najstaršiu správu o tomto druhu panciera nájdeme v koráne (sura 34), kde Boh dáva rozliate železo do rúk Davida a nariaďuje mu, aby z neho urobil pancier z krúžkov (Beneš 1992, 9). Od Rimanov prebrali technológiu krúžkovej zbroje Germáni medzi rokmi 200 – 300 po Kr. V tomto čase podľa svedectva nálezov, bola krúžková košeľa už obchodným artiklom. Z obdobia po zániku Rímskej ríše máme veľmi skromné a hlavne nie veľmi časté nálezy krúžkových košiel. Snáď v tomto období nastáva útlm vo výrobe tohto ochranného odevu. Z tohto obdobia patrí k najvýznamnejším nálezom objav lode zo 7. storočia pri Sutton Hoo, vo východnom Anglicku. Veľmož, pravdepodobne kráľ Ethred, bol pochovaný v člne, kam s ním boli uložené i rôzne predmety, tiež zbrane a zbroj, pozostávajúce z dvoch celkov. Prvým je krúžkový pancier s prilbou a štítom, zrejme škandinávského pôvodu zo začiatku 7. storočia, druhým iba súčasti anglosaskej honosnej zbroje z konca 6. storočia. Obe zbroje predstavujú typ používaný v neskorom rímskom období dôstojníkmi ťažkej jazdy. Veľmi dôležitým prameňom k poznaniu zbroje v Škandinávii v tomto období je bohatý nálezový materiál z pohrebísk pri Vendele a Valsgärde vo Švédsku. Tieto pohrebiská vznikli medzi 7. až 10. storočím. Tu v pohreboch, v lodiach boli nájdené prilby a fragmenty krúžkových pancierov (Beneš 1992, 6–7). Nevieme ani ako vyzerala ochranná zbroj slovanských bojovníkov. Vo veľkomoravských hroboch sa našlo síce množstvo výzbroje, ale veľmi málo častí ochrannej zbroje. Možno však predpokladať, že ako ochranný odev boli používané kožené alebo kožušínové kabáty, možno niektoré aj prešité kovovými krúžkami, ale nemôžeme vylúčiť ani celé krúžkové panciere. Tie však pochádzali skôr z vojnovnej koristi ako z vlastných dielní. V období včasného stredoveku sa môžeme domnievať, že krúžková zbroj k nám mohla preniknúť z franského územia, kde bola vo výzbroji karolínskych armád. V tomto období sa krúžkové košeľe (kolčugy) objavujú už v hroboch z 8. – 9. storočia aj na území starej Rusi a prvé zreteľné správy o ich domácich kolčugách sa vzťahujú k začiatku ranofeudálnej spoločnosti. Na území starej Rusi bolo nájdených na sto lokalitách okolo 112 kolčúg z 9. – 13. storočia, 40 celých a zvyšok vo forme fragmentov (Кирпичников /Kirpičnikov 1971, 7). V dôsledku takéhoto množstva nájdenej ochrannej zbroje na území starej Rusi nemôžeme vylúčiť ani teóriu prieniku (dovozu) istého množstva tejto ochrannej zbroje aj na naše územie. S nedostatkom preukázateľného materiálu (krúžková zbroj) sa v našom prostredí stretávame až do 12. storočia (Klučina – Romaňák 1983). Avšak tento ochranný odev neupadol do zabudnutia a v 11. – 12. storočí nastáva jeho renesancia. Ikonografický doklad o uvedenej zbroji z tohto obdobia nám poskytuje tapiséria z Bayeux. Táto tapiséria nám poskytuje pohľad na dvanásť drôtených košiel, ktoré majú na sebe jazdci a pešiaci. Pri tejto tapisérii nie je jasné, ktorú zbroj zobrazené postavy majú, t.j. či ide o zbroj nitovanú, ako to tvrdia odborníci, napríklad James Mann, ktorý je presvedčený, že dvanásť drôtených košiel, ktoré majú jazdci a pešiaci na tapisérii z Bayeux, tvoria krúžky nitované a splietané. Zatiaľ čo iní píšu, že títo jazdci majú na sebe oblečené kabátce s našitými krúžkami. Priznávame, že je veľmi ťažké, na základe tohto ikonografického dokladu, prikloniť sa k jednej či druhej z prezentovaných teórií. Je však isté, že „krúžkové“ košeľe, ktoré pozostávali z krúžkov našitých na koženom alebo plátennom podklade, boli v období raného stredoveku v niektorých krajinách predchodcami klasických krúžkových košiel. Aj väčšina francúzskych archeológov a historikov pripúšťala a pripúšťa, že až do 11. – 12. storočia boli vojaci chránení zbrojou, ktorá mala latinský názov brunea, teda tunikou z hrubej lát-

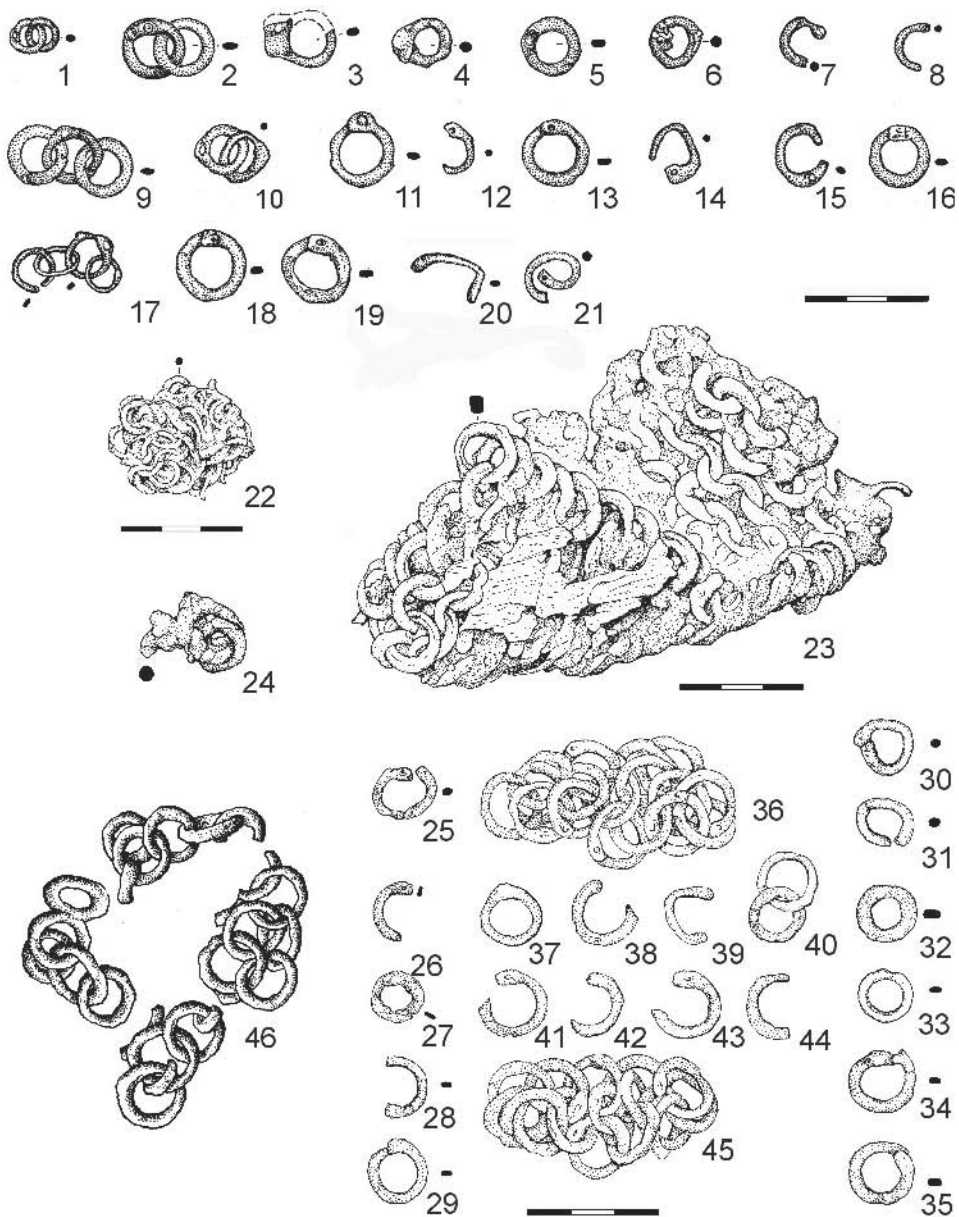
ky alebo kože pokrytou drobnými kovovými plátmi, doštičkami alebo železnými krúžkami (Constamine 2004, 221). Možnosť, že takáto konštrukcia je reálna, naznačuje rekonštrukcia zbroje uskutočnená v 19. storočí v Nemecku, a to podľa iluminácií z rukopisu Hortus deliciarum opátky Herrady von Landsberg. Rovnako i niektoré sochy, iluminácie a pečate naznačujú, že takáto zbroj bola reálna. Druhá možnosť je, že na podklad sa tesne vedľa seba našívali retiazky vytvorené zo železných krúžkov, čo má oporu aj v niektorých prameňoch. Môžeme si to overiť napríklad na sochách strážcu Božieho hrobu v dome v Kostnici (Klučina 2004, 178). Toto ochranné oblečenie, ktoré pozostávalo z kovových šupín alebo lamiel, prípadne krúžkov a retiazok našitých na plátennom alebo koženom podklade rôzneho strihu, bolo už v 12. storočí na ústupe (Ustohal 2003, 233). Nahradila ho klasická nitovaná krúžková zbroj, ktorá v priebehu 12. – 13. storočia prežíva svoj vrchol a je neodmysliteľnou súčasťou stredovekého rytiera. Postupne je krúžkový pancier zosilnený a doplnený novými ochrannými prvkami v podobe plátov, čo bolo podmienené jednak skúsenosťami v boji, ako aj módnymi požiadavkami. Najskôr boli pridané pláty chrániace ramená a neskôr po roku 1300 je k nej pripojená ochrana pliec, zložená z prekrývajúcich sa lamiel (Beneš 1992, 11).

Smolenice - Molpír

Opis nálezov

1. Dva (2) malé prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 1). Jeden je uzatvorený nitom (č. 1) na rozšírených koncoch a druhý (č. 2) je jednoduchý kruhový, spojený zvarením. Oba krúžky sú z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø krúžku (č. 1): 0,8 cm, Ø drôtu: 0,14 cm, Ø krúžku (č. 2): 0,81 cm, Ø drôtu: 0,18 cm. Hmotnosť oboch krúžkov spolu: 0,65 g.
2. Dva (č. 1 a č. 2) väčšie prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 2). Jeden je uzatvorený výrazným nitom (č. 1) na rozšírených koncoch a druhý (č. 2) jednoduchý kruhový, spojený zvarením. Oba krúžky sú z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku (č. 1): 1,46 cm, Ø drôtu: 0,11 x 0,3 cm, Ø krúžku (č. 2): 1,42 cm, Ø drôtu: 0,14 x 0,3 cm. Hmotnosť oboch krúžkov spolu: 1,35 g.
3. Fragment väčšieho krúžku (tab. I: 3). Krúžok bol nitovaný a je z drôtu šošovkovitého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: pošk./1,7 cm, Ø drôtu: 0,24 cm. Hmotnosť krúžku: 0,61 g.
4. Krúžok uzatvorený nitom je z drôtu kruhového prierezu (tab. I: 4). Rozmery: Ø krúžku: 1,18/1,36 cm, Ø drôtu: 0,24 cm. Hmotnosť krúžku: 0,65 g.
5. Krúžok bez viditeľného spoja je z drôtu plochého prierezu (tab. I: 5). Rozmery: Ø krúžku: 1,4 cm, Ø drôtu: 0,18 x 0,35 cm. Hmotnosť krúžku: 0,73 g.
6. Krúžok uzatvorený nitom, ktorý je len čiastočne viditeľný v dôsledku korózie krúžku (tab. I: 6). Rozmery: Ø krúžku 1,2 cm, Ø drôtu: 0,21 cm. Hmotnosť krúžku: 0,66 g.
7. Fragment krúžku bez známky nitu je z drôtu kruhového prierezu (tab. I: 7). Rozmery: Ø fragmentu krúžku 1,2 cm, Ø drôtu: 0,22 cm. Hmotnosť fragmentu krúžku: 0,25 g.
8. Fragment krúžku bez známky nitu je z drôtu kruhového prierezu (tab. I: 8). Rozmery: Ø fragmentu krúžku 1,2 cm, Ø drôtu: 0,2 cm. Hmotnosť fragmentu krúžku: 0,20 g.
9. Tri (č.1, č. 2 a č. 3) väčšie prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 9). Krúžky (č.1 a 2) sú uzavreté nitovým spojením ktoré nie je viditeľné u krúžku (č. 3). Rozmery krúžkov sú podobné: Ø krúžkov: 1,3 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžkov spolu: 1,53 g.

10. Dva (č. 1 a č. 2) väčšie prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 10). Oba krúžky sú uzatvorené nitovaním a sú z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø krúžku (č. 1): 1,4 cm, Ø drôtu: 0,21 cm, Ø krúžku (č. 2): 1,2 cm, Ø drôtu: 0,2 cm. Hmotnosť oboch spolu: 0,82 g.
11. Veľký krúžok uzatvorený nitom (tab. I: 11). Nitové spojenie je na krúžku dobre viditeľné. Rozmery: Ø krúžku 1,51 cm, Ø drôtu: 0,2 cm. Hmotnosť krúžku: 0,68 g.
12. Fragment krúžku, bez známky nitu, je z drôtu kruhového prierezu (tab. I: 12). Rozmery: Ø fragmentu krúžku 1,2 cm, Ø drôtu: 0,15 cm. Hmotnosť fragmentu krúžku: 0,18 g.
13. Veľký krúžok uzatvorený nitom (tab. I: 13). Nitové spojenie je na krúžku dobre viditeľné. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku 1,56 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,66 g.
14. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 14). Tento fragment krúžku bol uzatvorený nitom, nitové spojenie nám na tomto úlomku dnes dosvedčuje už len viditeľný predierkovaný koniec polovice krúžku. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,6 cm, Ø drôtu: 0,18 cm. Hmotnosť krúžku: 0,33 g.
15. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 15). Tento krúžok má viditeľný nitový spoj a jeho otvorené konce nesú známky po seku ostrým predmetom. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø uzavretého krúžku bol asi : 1,1 cm, Ø drôtu: 0,21 cm. Hmotnosť krúžku: 0,48 g
16. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 16). Tento krúžok bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,48 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,28 cm. Hmotnosť krúžku 0,65 g.
17. Štyri (č. 1, 2, 3 a č. 4) prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 17). Krúžky (č. 3–4) sú nitované a sú z drôtu kruhového prierezu, kým krúžok (č. 1) je bez spoja a krúžok (č. 2) je síce spojený, ale bez stopy spoja. Rozmery: Ø krúžku (č. 1): 1,8 cm, Ø drôtu: 0,18 x 0,2 cm, Ø krúžku (č. 2) bol tiež asi: 1,8 cm, Ø drôtu: 0,2 cm, Ø krúžku (č. 3): 1 cm, Ø drôtu: 0,2 cm, Ø krúžku (č. 4): 0,9 cm, Ø drôtu: 0,18 cm. Hmotnosť krúžkov spolu: 0,98 g.
18. Veľký krúžok uzatvorený nitom (tab. I: 18). Nitové spojenie je na krúžku dobre viditeľné. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,68 g.
19. Veľký krúžok uzatvorený nitom (tab. I: 19). Nitové spojenie je na krúžku dobre viditeľné. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,29 cm. Hmotnosť krúžku: 0,59 g.
20. Otvorený krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 20). Krúžok bol nitovaný, toto spojenie nám na krúžku dosvedčujú jeho sploštené a predierkované konce. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø otvoreného krúžku bol asi 0,9 cm, Ø drôtu: 0,13 cm. Hmotnosť fragmentu krúžku: 0,19 g.
21. Otvorený krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 21). Krúžok bol nitovaný, toto spojenie nám na krúžku dosvedčujú jeho sploštené a predierkované konce. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø otvoreného krúžku bol asi 0,9 cm, Ø drôtu: 0,13 cm. Hmotnosť fragmentu krúžku: 0,13 g.

Tab. I Fragmnty z krúžkovej zbroje z lokalít: Smolenice-Molpír 1–21, Pobedim 22, Devínska Nová Ves 23–24, Dolné Orešany-Železník 25–45, Čakajovce 46 (Rejholcová 1995, tab. CXXII, hrob 770)

Dolné Orešany, poloha Železník

Opis nálezov

1. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 25). Tento krúžok bol uzatvorený nitom, nitové spojenie nám na tomto krúžku dnes dosvedčujú už len otvorené predierkované konce. Krúžok je z drôtu šošovkovitého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,4 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,31 cm. Hmotnosť krúžku: 0,62 g.
2. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 26). Tento fragment krúžku (presnejšie jeho polovica) bol uzatvorený nitom, nitové spojenie nám na tomto úlomku dnes dosvedčuje už len viditeľný predierkovaný koniec polovice krúžku. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,18 x 0,22 cm. Hmotnosť krúžku: 0,20 g.
3. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 27). Tento krúžok bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,38 cm. Hmotnosť krúžku: 0,74 g.
4. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 28). Tento fragment krúžku (presnejšie jeho polovica) bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,18 cm x 0,22 cm. Hmotnosť krúžku: 0,21 g.
5. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 29). Tento krúžok bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,48 cm, Ø drôtu: 0,18 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,60 g.
6. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 30). Tento krúžok bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,3 cm, Ø drôtu: 0,2 cm. Hmotnosť krúžku: 0,46 g.
7. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 31). Tento krúžok bol uzatvorený nitom, spojenie nám na tomto krúžku dnes dosvedčujú už len otvorené konce. Krúžok je z drôtu kruhového prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,3 cm, Ø drôtu: 0,2 cm. Hmotnosť krúžku: 0,42 g.
8. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 32). Tento krúžok nebol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,4 cm, Ø drôtu: 0,2 cm x 0,38. Hmotnosť krúžku: 0,55 g.
9. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 33). Tento krúžok nebol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,2 cm, Ø drôtu: 0,18 cm x 0,23. Hmotnosť krúžku: 0,43 g.
10. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 34). Tento krúžok bol uzatvorený nitom, spojenie nám na tomto krúžku dnes dosvedčujú prekryté otvorené konce krúžku. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 cm x 0,3. Hmotnosť krúžku: 0,48 g.
11. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 35). Tento krúžok bol uzatvorený nitom, spojenie nám na tomto krúžku dosvedčujú jeho prekryté konce. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,31 cm. Hmotnosť krúžku: 0,63 g.
12. Fragment z krúžkovej zbroje (tab. I: 36) pozostávajúci zo 17 kusov znitovaných krúžkov približne zhodnej veľkosti. Rozmery krúžkov: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť fragmentu z krúžkovej zbroje: 10,29 g.
13. Železný krúžok z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 37). Tento krúžok bol uzatvorený nitom, spojenie nám na tomto krúžku dosvedčujú jeho prekryté konce. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,3 x 0,4 cm. Hmotnosť krúžku: 0,36 g.

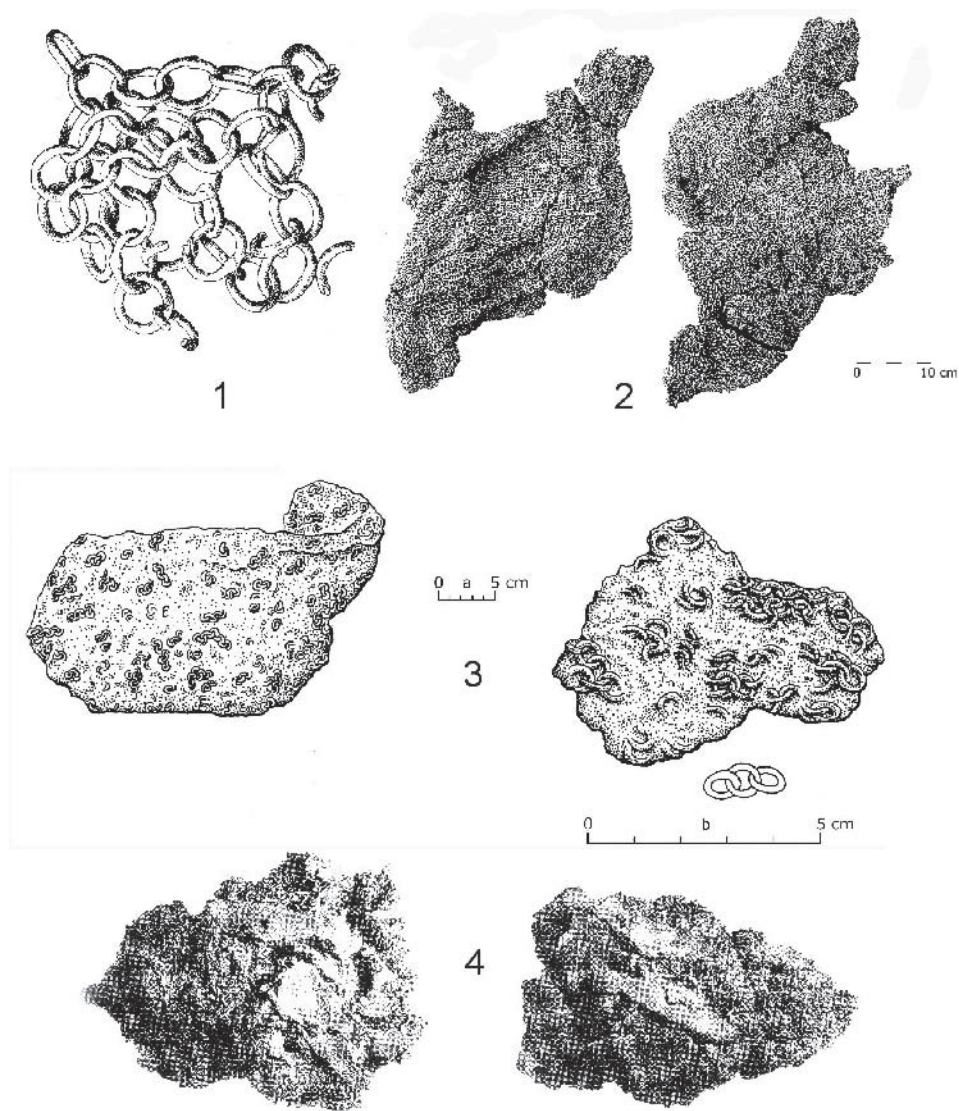
14. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 38). Tento fragment krúžku je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,44 g.
15. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 39). Tento fragment krúžku (presnejšie jeho polovica) bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,4 cm, Ø drôtu: 0,19 x 0,21 cm. Hmotnosť krúžku: 0,32 g.
16. Dva (č. 1 a č. 2) prepojené železné krúžky z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 40). Jeden je bez viditeľného spoja (č. 1) a druhý (č. 2) je uzatvorený výrazným nitom na rozšírených koncoch. Oba krúžky sú z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku (č. 1): 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm, Ø krúžku (č. 2): 1,3 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť oboch krúžkov spolu: 0,84 g.
17. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 41). Tento fragment krúžku bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,45 g.
18. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 42). Tento fragment krúžku (presnejšie jeho polovica) bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 cm x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,34 g.
19. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 43). Tento fragment krúžku bol uzatvorený nitom. Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,58 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,41 g.
20. Fragment železného krúžku z krúžkovej ochrannej zbroje (tab. I: 44). Tento fragment krúžku (presnejšie jeho polovica). Krúžok je z drôtu plochého prierezu. Rozmery: Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť krúžku: 0,41 g.
21. Fragment z krúžkovej zbroje pozostávajúci zo 16 kusov znitovaných krúžkov, približne zhodnej veľkosti (tab. I: 45). Rozmery krúžkov asi : Ø krúžku : 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm. Hmotnosť fragmentu z krúžkovej zbroje: 11,36 g.

Datovanie

Fragmenty z krúžkovej ochrannej zbroje, pochádzajúce z opevnenej polohy na Molpíre v Smoleniciach (tab. I: 1–21) zaraďujeme časovo hlavne do 8. až 9. storočia, a to na základe ich archaického vzhľadu. Z tohto obdobia pochádza z Molpíra okrem keramického materiálu aj niekoľko kovových predmetov (Turčan 1994, 75 n.; Turčan 1995, 77 n.). Na základe nálezov zaradili viacerí autori Molpír do malokarpatského pevnostného systému Slovanov (Dekan 1948, 67.; Fiala – Habovštiak – Štefanovičová 1975, 429; Chropovský 1964, 12; Janšák 1964, 15; Loubal 1934, 2). V tomto príspevku prezentované fragmenty predstavujú širokú škálu typov krúžkov. Podobné nálezy z územia Slovenska môžeme nájsť na lokalite Devínska Nová Ves (Eisner 1952, 296), avšak tieto nálezy pochádzajú z hrobov: menší kúsok bol v popolnici č. 277, väčší kus bol v hrobe č. 511 (tab. I: 24) a niekoľko krúžkov sa našlo i v detskom hrobe č. 221 (tab. I: 1–23). Fragment z hrobu č. 511 má aj podobné rozmery krúžkov ako krúžky z Molpíra (tab. I: 11, 13, 16, 18, 19). Medzi ďalšie lokality s nálezmi fragmentov krúžkovej zbroje z obdobia včasného stredoveku patria lokality Čakajovce (hrob 770) a Bratislava-Devín (hrob 77), poloha Za kostolom. Podľa M. Hanuliaka sú považované za utáňovaný mechanizmus otvoru závesného vrečka, upevňovací článok pošvy noža alebo boli zo závesného vrečka na opasok

(Hanuliak 2004, 129). S týmto tvrdením však zásadne nesúhlasíme a kovové krúžky zo zmienovaných lokalít považujeme stále za fragmenty z krúžkovej zbroje, avšak nevylučujeme, že tieto fragmenty nemohli byť využité aj druhotne. Je možné, že tieto fragmenty boli prinášané ako miniatúrna reprezentácia krúžkového brnenia a veľmi pravdepodobné, že fragmenty krúžkových brnení boli v hroboch používané ako amulety. Hlbším

Tab. II Nálezy krúžkovej zbroje a jej fragmentov (doba rímska) z lokalít: 1 – Očkov (Kolník 1956, obr. 5: 4), 2 – South Shields (Hodgson 2005, Fig. 3), 3 – Čáčov (Pieta 2002, Abb. 2:3a, 3b), 4 – Zemplín (Budinský-Krička – Lamiová-Schmiedlová 1990, Fig. 20a. 1,2).

zmyslom by mohla byť ochranná funkcia pravého krúžkového brnenia, ktoré zakrývalo telo bojovníka, teda magická funkcia panciera. Fragment krúžkového brnenia by mal mať silu chrániť pred zlými duchmi. To by vysvetľovalo, prečo fragmenty krúžkového brnenia boli nájdené v hrobe dieťaťa (Očkov). Detské hroby sú obvykle vybavené rôznymi amuletmi. Možno kombinácia krúžkového brnenia s miniatúrnymi nástrojmi a zbraňami vytvára silnejší a efektívnejší amulet (Czarnecka 1994, 251). Časti krúžkových pancierov (10–40 krúžkov) sa na území starej Rusi v období včasného stredoveku vyskytujú aj v ženských hrobách (Кирпичников/*Kirpičnikov* 1971, 11). Ďalší fragment z krúžkovej zbroje pochádza z lokality Pobedim II A - Na laze (tab. I: 22), kde sa v objekte 7b našiel kúsok železného panciera (Vendtová 1969, 203, ktorého krúžky sú pokovované tenkou vrstvou mosadze (nie je však vylúčené, že pri neodbornom reštaurovaní spomínaného predmetu, t. j. pri mechanickom čistení bola použitá mosadzná kefa, ktorá mohla spôsobiť mosadzný povlak). Veľkosť krúžkov v uvedenom fragmente je 0,85 – 0,9 cm. Naše datovanie fragmentov krúžkovej zbroje zo Smoleníc - Molpíra však naráža na jeden problém, ako sme už spomenuli vyššie, na nedostatok materiálu z tohto časového obdobia. Problematická je i interpretácia krúžkov, z akej krúžkovej zbroje pochádzajú, keďže vieme, že v prípade Slovanov z územia strednej Európy nemáme ani len správy o tom, že by nosili takéto brnenie. Avšak u Frankov bola pancierová košeľa najunikátnejšou obranou karolínskej jazdy. Karol Veľký v roku 779 zakázal predaj tohto brnenia mimo svoje kráľovstvo a v roku 803 dokonca prehlásil, že vojaci ju dokonca nesmú dať obchodníkovi, ktorý by toto brnenie mohol predať potenciálnemu nepriateľovi (Bennett 2007, 82). To však neznamená, že by sa takáto zbroj nemohla prostredníctvom ziskuchtivých predajcov dostať i na naše územie, resp. ako vojnová korisť. Keďže je lokalita Molpír polykulturná, nemôžeme vylúčiť ani možnosť, že niektoré krúžky pochádzajú zo staršieho obdobia a keďže je na Molpíre doložené výrazné osídlenie z mladšej doby laténskej (Farkaš 2004, 67 n.), môžu niektoré archaickejšie krúžky pochádzať aj z tohto obdobia. Nemôžeme však vylúčiť, že spomínané krúžky väčšieho priemeru teoreticky pochádzajú z obdobia vrcholného stredoveku, keďže sú zo Smoleníc - Molpíra známe ojedinelé nálezy aj z tohto obdobia (nepublikované). Krúžky menšieho priemeru (tab. I: 1, 17, 20, 21) by mohli skôr patriť podľa nás do doby rímskej, z ktorej máme na Molpíre nálezy (Dušek – Dušek 1995). Usudzujeme tak na základe toho, že krúžková zbroj v dobe rímskej má krúžky väčšinou malého priemeru 0,8 – 0,9 cm. Našli sa na lokalitách Stupava - rímska stanica – krúžková košeľa pochádza zo zánikovej vrstvy z druhej polovice 2. storočia (Turčan, ústna informácia), košeľa (tab. II: 4) z lokality Zemplín (Budinský-Krička – Lamiová-Schmiedlová 1990), pancier na lokalite South Shields (tab. II: 2), ktorá sa nachádza na východ od Hadrianového valu v severnom Anglicku (Hodgson 2005, 210) a fragment z krúžkovej zbroje (tab. II: 1) z popolnicového pohrebiska v Očkove (Kolník 1956). Ďalšie časti krúžkovej zbroje (tab. II: 3) s priemerom krúžkov 0,7 cm sa našli v germánskom hrobe na lokalite Čáčov (Pieta 2002, 345). Všetky tieto lokality s nálezmi krúžkovej zbroje z obdobia doby rímskej a z jej zániku nám prezrádzajú, že krúžkové panciere doby rímskej mali unifikovanú veľkosť krúžkov, ktorá sa pohybovala v rozmedzí 0,7–0,9 cm. V dôsledku tohto zistenia nepredpokladáme, že krúžky z lokality Molpír v Smoleniciach, s veľkým priemerom krúžkov (1,2 – 1,6 cm), by mohli patriť do doby rímskej. Jednoduchšia situácia je pri datovaní kolekcie fragmentov krúžkovej zbroje z lokality Dolné Orešany - poloha Železník (tab. I: 25–35), keďže sa tieto fragmenty krúžkovej zbroje našli na mieste stredovekého hrádka, s výraznými stopami po peňazokazeckej činnosti (Farkaš – Prášek 1996, 59). V dôsledku

toho, že peňazokazecká činnosť bola ukončená spolu so zánikom hrádka, môžu nám falzá mincí pomôcť pri datovaní fragmentov zbroje. Falzá mincí určil a datoval J. Hunka (ústna informácia) ako mince Přemysla Otakara II (1251 – 1276).³ O proveniencii týchto fragmentov krúžkovej zbroje sa môžeme len domnievať. Pri porovnaní krúžkov z polohy Železník s krúžkami z krúžkovej košeľe z hradu Sklabina (Šimčík – Pupala 2005), ktorá bola datovaná do 13. – 15. storočia sa krúžky z polohy Železník javia oveľa masívnejšie (väčšina Ø krúžku: 1,5 cm, Ø drôtu: 0,2 x 0,3 cm, hmotnosť krúžku: 0,50 g) ako krúžky zo Sklabiny (Ø krúžku: 0,75–1 cm, Ø drôtu: 0,1–0,2 cm, hmotnosť krúžku: 0,39 g). Pokiaľ by krúžky pochádzali z krúžkových košeľ, mohli by sme sa na základe ich mohutnosti domnievať, že pochádzajú skôr z nemeckých zemí, a to z toho dôvodu, že košeľe tamojšej výroby pozostávali z väčších krúžkov.

POZNÁMKY

- ¹ Fragменты krúžkovej zbroje z lokality Smolenice - Molpír č. 1 – 21 sú uložené v súkromnej zbierke. Za zapožičanie a umožnenie publikovať ich týmto ďakujeme majiteľovi.
- ² Fragменты krúžkovej zbroje z lokality Dolné Orešany – poloha Železník č. 1 – 18 sú uložené v súkromnej zbierke. Za zapožičanie a umožnenie publikovať ich týmto ďakujeme majiteľovi.
- ³ Za informácie k datovaniu fálz mincí z Dolných Orešian - polohy Železník ďakujeme PhDr. J. Hunkovi, DrSc., z Archeologického ústavu SAV v Nitre.

LITERATÚRA

- BENEŠ, C. 1992: Zbroj Hobby Press. Stráňavy.
- BUDINSKÝ-KRIČKA, V. – LAMIOVÁ-SCHMIEDLOVÁ, M. 1990: A late 1st century B.C. – 2nd Century A.D. Cemetery at Zemplín. Slov. Arch. 38, s. 245– 354.
- BENNET, M. (a kol.). 2007: Bojové techniky stredovekého sveta 500 n.l. – 1500 n.l. vybavení, bojeschopnosť a taktika. Praha.
- CONTAMINE, P. 2004: Válka ve středověku. Praha.
- CZARNECKA, K. 1994: The re-use of Roman military equipment in barbarian contexts. A chain-mail souvenir? In: Journal of Roman military equipment studies.
- DEKAN, J. 1948: K problémom slovanského osídlenia na Slovensku. Hist. Slov. 6–7, s. 55–270.
- ČAMBAL, R. 2007: Súčasť ochrannej šupinovej zbroje zo Smoleníc - Molpíra. In: Zbor. SNM 101, Arch. 17, Bratislava, s. 47–56
- DUŠEK, M. – DUŠEK, S. 1995: Smolenice - Molpír. Befestigter Fürstensitz der Hallstattzeit. II. Nitra.
- EISNER, J. 1952: Devínska Nová Ves. Bratislava.
- FARKAŠ, Z. 2004: Spony z doby laténskej z opevnenej polohy Molpír pri Smoleniciach. In: Zbor. SNM 98, Arch. 14, Bratislava 1994, s. 67–94.
- FARKAŠ, Z. – PRÁŠEK, K. 1998: Druhá sezóna výskumu v Dolných Orešianoch. In: AVANS 1996, Nitra, s. 59–60.
- FIALA, A. – HABOVŠTIAK, A. – ŠTEFANOVIČOVÁ, T. 1975: Opevnené sídliská z 10. –13. storočia na Slovensku. Arch. Rozhledy 27, s. 429–446.
- HERM, G. 1985: Kelti. Bratislava.
- HANULIAK, M. 2004: Veľkomoravské pohrebiská. Pochovávanie v 9. – 10. storočí na území Slovenska. Nitra.

- HODGSON, N. 2005: Destrukción by the enemy? Military equipment and the interpretation of a late-third century fire at South Shields. In: *Carnuntum Jahrbuch*, Wien, s. 207–216.
- CHROPOVSKÝ, B. 1964: K otázke postavenia slovanských hradísk na Slovensku a úloha ich výskumu. *Sborník FF UK Historica* 15, s. 9–29.
- JANŠÁK, Š. 1964: Z minulosti dopravných spojov na Slovensku. *Geografický časopis* 16, s. 13–31.
- КИРПИЧНИКОВ, А. Н. 1971: Древнерусское оружие. Ленинград. / *Kirpichnikov, A. N.: Drevnerusskoe oruzhie. Leningrad.*
- KALMÁR, J. 1971: Régi magyar fegyverek. Budapest.
- KLUČINA, P. – ROMANÁK, A. 1983: Člověk, zbraň a zbroj v obraze doby. 5. – 17. stol. Praha.
- KLUČINA, P. 2004: Zbroj a zbraně, Evropa 6. – 17. století. Praha.
- KOLNÍK, T. 1956: Popolnicové pohrebisko doby rímskej a počiatku doby sťahovania národov v Očkove pri Piešťanoch. *Slov. Arch.* 4, s. 233–289.
- LOUBAL, A. F. 1934: Prehistorické hradisko Molpír pri Smoleniciach. *Slovenský denník* 21. 7. 1934, 2.
- PETERSON, D. 1992: Římské legie. Český Těšín.
- PIETA, K. 2002: Anmerkungen zum Grab aus Čáčov. Zwischen Rom und dem Barbarikum. *Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag*. Nitra.
- ROMSAUER, P. 2004: Fragment kokily na odlievanie hrotov šípov skýtskeho typu zo Smoleníc. In: BÁTORA, J./FURMÁNEK, V./VELIAČIK, L. (Hrsg.): *Einflüsse und Kontakte alteuropäischer Kulturen. Festschrift für Jozef Vladár zum 70. Geburtstag*. Nitra, s. 401–412.
- REJHOLCOVÁ, M. 1995: Pohrebisko v Čakajovciach (9. – 12. storčie). *Katalóg*. Nitra.
- TURČAN, V. 1994: Ďalšie slovanské nálezy zo Smoleníc - Molpíra. In: *Zbor. SNM* 88, *Arch.* 4, Bratislava, s. 75–83.
- TURČAN, V. 1995: Nové nálezy ostrôh zo Smoleníc - Molpíra. In: *Zbor. SNM* 89, *Arch.* 5, Bratislava, s. 77–81.
- USTOHAL, V. 2003: Ochranné kroužkové odění a jeho materiál. In: *Zborník Ve službách archeologie* 4, Brno, s. 232–238.
- ŠIMČÍK, P. – PUPALA, M. 2005: Krúžková košeľa z hradu Sklabina. In: *Zbor. SNM* 99, *Arch.* 15, Bratislava, s. 93–101.
- VENDTOVÁ, V. 1969: Slovanské osídlenie Pobedima a okolia. *Slov. Arch.* 17, s. 119–224.

RINGPANZERFRAGMENTE AUS SMOLENICE - MOLPÍR UND DOLNÉ OREŠANY - FLUR ŽELEZNÍK

PETER ŠIMČÍK

In den letzten Jahren wurden in Slowakisches Nationalmuseum - Archäologisches Museum in Bratislava Ringpanzerfragmente aus einer Privatsammlung zur Dokumentation geliehen. Es handelt sich um Fragmente aus den Fundorten Smolenice - Molpír (Abb. 1) und Dolné Orešany - Flur Železník. Aus der Fundstelle Molpír wurde bisher kein Ringpanzerfragment publiziert, bloß Bestandteile vom Schuppenpanzer (Dušek – Dušek 1995, Tab. 120: 20; Romsauer 2004, Tab. I: 5; Čambal 2007), die allem Anschein nach älter sind als die von uns präsentierten Ringpanzerfragmente. Aus dem Fundort Dolné Orešany - Flur Železník (Abb. 2) werden in der Literatur bisher ebenfalls keine Ringpanzerfunde erwähnt. Die von uns präsentierten Fragmente vom Ringpanzer aus der befestigten Lage auf Molpír in Smolenice datieren wir vor allem ins 8. – 9. Jahrhun-

dert, u. z. anhand deren archaischen Aussehens. Aus dieser Periode stammen aus Molpír außer Keramikmaterial auch zahlreiche Metallgegenstände (Turčan 1994, 75 ff.; Turčan 1995, 77 ff.). Auf Grund der Funde wurde Molpír von mehreren Autoren ins kleinkarpatische Festungssystem der Slawen eingereiht (Dekan 1948, 67; Fiala – Habovštiak – Štefanovičová 1975, 429; Chropovský 1964, 12; Janšák 1964, 15; Loubal 1934, 2).

Die in diesem Artikel präsentierten Fragmente stellen eine breite Typenskala der Ringe dar. Auf ähnliche Funde aus slowakischem Gebiet können wir am Fundort Devínska Nová Ves stoßen (Eisner 1952, 296). Diese stammen jedoch aus Gräbern; ein kleineres Fragment befand sich in der Urne Nr. 277, ein größeres war im Grab Nr. 511 (Tab. I: 24) und einige Ringe fand man auch im Kindergrab Nr. 221 (Tab. I: 1–23). Das Fragment aus dem Grab Nr. 511 besitzt auch ähnliche Ringausmaße wie die Ringe aus Molpír (Tab. I: 11, 13, 16, 18, 19). Zu weiteren Fundstellen mit Funden von Ringpanzerfragmenten aus dem Frühmittelalter gehören die Fundorte Čakajovce (Grab 770) und Bratislava - Devín (Grab 77), Flur Za kostolom. Laut M. Hanuliak repräsentieren sie entweder den Anzugsmechanismus eines Hängebeutels, oder das Befestigungsglied einer Messerscheide oder eines Hängebeutels am Gürtel (Hanuliak 2004, 129). Dieser Behauptung stimmen wir aber prinzipiell nicht zu und halten die Metallringe aus erwähnten Fundorten immer noch für Ringpanzerfragmente. Wir schließen jedoch nicht aus, dass sie auch sekundär angewandt sein dürften. Es besteht die Möglichkeit, dass diese Fragmente als eine Miniaturrepräsentation des Ringpanzers dargebracht wurden. Es ist sehr gut möglich, dass die Ringpanzerfragmente in Gräbern als Amulette verwendet worden sind. Eine tiefere Bedeutung könnte in der Schutzfunktion des wahren Ringpanzers beruhen, der den Körper eines Kriegers bedeckt hat, d. h. in magischer Funktion des Panzers. Das Fragment einer solchen Rüstung sollte dann die Kraft besitzen, den Menschen vor bösen Geistern zu beschützen. Dies würde erklären, warum die Ringpanzerfragmente in einem Kindergrab auftauchten (Očkov). Kindergräber sind gewöhnlich mit verschiedenen Amuletten ausgestattet. Vielleicht bildet die Kombination des Ringpanzers mit Miniaturwerkzeugen und -waffen ein mächtigeres und effektiveres Amulett (Czarnecka 1994, 251). Ringpanzerteile (10–40 Ringe) erscheinen auf dem Gebiet der Alten Rus im Frühmittelalter auch in Frauengräbern (Кирпичников /*Kirpičnikov*) 1971, 11).

Ein weiteres Ringpanzerfragment stammt aus der Fundstelle Pobedim II A – Na laze (Tab. I: 22), wo im Objekt 7b ein Bruchstück vom Eisenpanzer gefunden wurde (Vendtová 1969, 203), dessen Ringe mit einer dünnen Schicht Messing metallisiert sind (es ist jedoch möglich, dass bei einer unsachgemäßen Restaurierung des genannten Gegenstandes, d. h. bei mechanischer Säuberung, eine Messingbürste verwendet wurde, die solchen Überzug verursachen könnte). Die Ringgröße im erwähnten Fragment beträgt 0,85–0,9 cm. Unsere Datierung der Ringpanzerfragmente aus Smolenice - Molpír stoßt jedoch auf ein Problem, u. z. den bereits erwähnten Mangel an Fundmaterial aus dieser Zeitperiode. Problematisch erscheint auch die Bestimmung, von welchem Ringpanzertyp die Ringe eigentlich stammen, denn im Fall der mitteleuropäischen Slawen besitzen wir nicht mal einen einzigen Bericht davon, dass sie solchen Panzer überhaupt getragen haben. Aber bei den Franken war das Kettenhemd der originellste Schutz der karolingischen Reiterei. Karl der Große hat 779 den Verkauf dieser Schutzrüstung in die Gebiete außerhalb seines Königreiches verboten und im Jahre 803 hat er sogar kundgemacht, dass die Soldaten diese Schutzwaffe keinem Händler geben dürfen, der sie einem potentiellen Feind verkaufen könnte (Bennett 2007, 82). Das bedeutet aber nicht, dass

solche Schutzwaffe dank gewinnsüchtigen Verkäufern bzw. als Kriegsbeute auch auf unseres Gebiet nicht gelangen konnte. Da die Fundstelle Molpír polykulturell ist, dürfen wir auch die Möglichkeit nicht ausschließen, dass einige Ringe aus einer älteren Zeitperiode stammen, z. B. aus der Spätlatènezeit, denn auf Molpír ist eine ausgeprägte Besiedlung aus dieser Periode belegt (Farkaš 2004, 67 ff.). Es ist jedoch möglich, dass die erwähnten Ringe mit größerem Durchmesser theoretisch aus dem Hochmittelalter stammen, da aus Smolenice – Molpír auch einige Einzelfunde aus dieser Periode bekannt sind (unpubl.). Die Ringe von kleinerem Durchmesser (Tab. I: 1, 17, 20, 21) könnten unserer Meinung nach eher in die römische Kaiserzeit gehören, die ebenfalls auf Molpír vertreten ist (Dušek – Dušek 1995). Die Gründe für solche Erwägung beruhen in der Tatsache, dass der Ringpanzer in dieser Periode meistens aus Ringen von kleinerem Durchmesser besteht, nämlich 0,8–0,9 cm. Derartige Exemplare kennen wir aus mehreren Fundstellen: ein Kettehemd aus der römischen Station in Stupava gefunden in der Untergangsschicht aus der zweiten Hälfte des 2. Jahrhunderts (Turčan, mündliche Mitteilung), ein weiteres Kettehemd (Tab. II: 4) aus der Fundstelle Zemplín (Budinský-Krička – Lamiová-Schmiedlová 1990), ein Ringpanzer aus dem Fundort South Shields (Tab. II: 2) östlich des Hadrianswalls in Nordengland (Hodgson 2005, 210) und ein Ringpanzerfragment (Tab. II: 1) aus dem Urnenfeld in Očkov (Kolník 1956). Weitere Ringpanzerteile (Tab. II: 3) mit dem Ringdurchmesser von 0,7 cm wurden in einem germanischen Grab in Čáčov gefunden (Pieta 2002, 345). Alle diese Fundorte mit Ringpanzerfunden aus der römischen Kaiserzeit verraten, dass die Kettehemde dieser Zeit eine einheitliche Ringgröße aufwiesen, die zwischen 0,7 und 0,9 cm schwankte. Deswegen nehmen wir nicht an, dass die Ringe mit großem Durchmesser (1,2–1,6 cm) aus Molpír in die römische Kaiserzeit gehören könnten.

Eine einfachere Situation gibt es beim Datieren der Kollektion von Ringpanzerfragmenten aus dem Fundort Dolné Orešany - Flur Železník (Tab. I: 25–35), weil diese an der Stelle einer mittelalterlichen Feste mit deutlichen Spuren der Münzfälschertätigkeit gefunden wurden (Farkaš – Prášek 1996, 59). Da die Münzfälscherei zusammen mit dem Untergang der Feste endete, können uns die Falsa von Münzen beim Datieren der Rüstungsfragmente behilflich sein. Die Falsa hat J. Hunka (mündliche Mitteilung) als die Münzen des Přemysl Ottokar II (1251 – 1276) bestimmt und datiert. Die Herkunft von diesen Ringpanzerfragmenten können wir nur vermuten. Beim Vergleich der Ringe aus der Lage Železník mit denjenigen von einem Kettenhemd aus der Burg Sklabiňa (Šimčík – Pupala 2005) datiert ins 13. – 15. Jahrhundert erscheinen die ersteren viel massiver (bei den meisten beträgt der Ringdurchmesser 1,5 cm, Drahtdurchmesser 0,2 x 0,3 cm und Ringgewicht 0,50 g) als die Ringe aus Sklabiňa (Ringdurchmesser: 0,75–1,0 cm, Drahtdurchmesser: 0,1–0,2 cm, Ringgewicht: 0,39 g). Falls die Ringe von Kettenhemden stammen sollten, könnten wir anhand deren massiven Aussehens annehmen, dass sie eher aus deutschen Ländern kommen, da die Hemde von dortiger Provenienz aus größeren Ringen zusammengesetzt wurden.